

Rainer Rahasepp
Seto Kongressi Vanemate Kogu

Teie 22.04.2025

Rainer Kuuba
Võrokeste Kongressi Vanemate Kogu

Meie .10.2025 nr1-6/25-74/2

**Vastus kollektiivsele pöördumisele
"Seto, võru, mulgi ja tartu keel
lõunaeesti piirkonnakeeleks"**

Austatud kollektiivse pöördumise esitajad

Esitasite 22.04.2025 Riigikogule kollektiivse pöördumise "Seto, võru, mulgi ja tartu keel lõunaeesti piirkonnakeeleks". Riigikogu menetleb kollektiivseid pöördumisi Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse (RKKTS) peatüki 18² „Kollektiivse pöördumise menetlemise kord“ alusel. Riigikogu juhatus edastas kollektiivse pöördumise edasis eks menetlemiseks kultuurikomisjonile.

Pöördumises leiate, et seto keel ja võru keel, samuti mulgi keel ja tartu keel peavad olema riiklikult tunnustatud, sest ilma seadusliku toeta võib lõunaeesti keel hääbuda. Pöördumises märgite, et kogukonnad ja keeleteadlased on teinud korduvalt vastavaid ettepanekuid, kuid kahjuks ei ole Haridus- ja Teadusministeerium keeleseaduse muutmise seaduse eelnõus nendega senini arvestanud.

Kultuurikomisjon arutas pöördumist oma 2025. aasta 17. juuni ja 14. oktoobri istungitel käesoleval aastal. 17. juuni istungil kuulas komisjon ära kollektiivse pöördumise esitajate esindajad: Seto Kongressi Vanemate Kogu peavanem Rainer Rahasepp, Võrokeste Kongressi Vanemate Kogu peavanem Rainer Kuuba, mulkide vanem Kalle Vister ning keeleteadlane Liina Lindström. Istungil osalesid ka Haridus- ja Teadusministeeriumi keelepoliitika asekanstler Kairi Kaldoja ja keelepoliitika osakonna murdekeelte nõunik Kätlin Kõverik ning Kultuuriministeeriumi kultuurilise mitmekesisuse osakonna nõunik Anne-Ly Reimaa.

Kultuurikomisjon kujundas 2025. aasta 14. oktoobri istungil seisukoha kollektiivse pöördumise osas ning otsustas lähtudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktist 6 lahendada pöördumises püstitatud probleem muul viisil, selgitades teema käsitlust ning tuues välja lahendused:

1. Eesti Vabariigi Põhiseadus (edaspidi põhiseadus) kaitseb eesti keelt ja tema piirkondlikke erikujusid ehk murdeid. Seega on põhiseaduse kaitse all ka seto, võru, mulgi ja tartu keeled ning teised murdekeeled.

Põhiseadus § 6 sätestab, et eesti riigikeel on eesti keel. Eesti keel on Eesti ainsa riigikeelena sätestatud kõigis seni kehtinud põhiseadustes ja Põhiseaduse Assambleele esitatud põhiseaduse eelnõudes. Riigikeelt kasutatakse ametlikuks suhtlemiseks ja ühiskonna konsolideerimiseks.

Eestlaste ühiskeeleks on kujunenud Põhja-Eesti murretel põhinev kirjakeel. Põhiseaduse kommenteeritud väljaande järgi on eesti ühiskeelee kaitse ja arendamise all mõeldud ka Eesti keelemurrete kaitset ja arendamist. Keele ajalooliselt kujunenud piirkondlik mitmekesisus on keele rikkus ning ühiskeelee arengu oluline allikas. Põhiseaduse kommentaarides rõhutatakse, et kahelda ei saa keelemurrete tähtsuses ka eesti kultuuri püsimise ja arengu seisukohast ning kindlasti hõlmab neid erikujusid preambulis nimetatud eesti keel. Põhiseaduse §-st 6 tuleneb rahvusriigi põhimõte, mille kaudu viib riik ellu preambulis toodud ülesannet tagada eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade¹.

2. Rahvastikuregistri muudatus.

Vabariigi Valitsus muutis 14. oktoobril käesoleval aastal Vabariigi Valitsuse 20. detsembri 2018. aasta määrust nr 129 „Rahvastikuregistri ülesehitus, turvaklass, täpne andmekoosseis ja andmeandjate üleantavate andmete loetelu“². Selle tulemusena täpsustati, et rahvastikuregistrisse emakeelt märkides saab eesti keele puhul lisaks märkida ka eesti keele piirkondliku erikuju ehk murde. Murdekeelee oskust hindab inimene ise. Murdekeelee oskuse märkimine rahvastikuregistris toetab kohaliku identiteedi hoidmist ja väärtustab eesti keele mitmekesisust.

3. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi PGS) muudatused. Haridus- ja Teadusministeerium on ette valmistamas PGS-i muudatusi, millega soovitakse tõhustada murdekeelee õppe korraldust haridussüsteemis. PGS muudatustega nähakse ette, et kool korraldab põhiharidust omandavatele õpilastele eesti keele murdekeelee ja paikkonna kultuuri õpet, kui seda soovivad vähemalt kümme sama murdekeelee õpilast ja kool asub nimetatud murdekeelee ajalooliselt väljakujunenud piirkonnas. See muudatus teeb murdekeele õppe kättesaadavaks ka neis koolides, kus murdekeele tänä ei õpetata. Eelnõu esitatakse Vabariigi Valitsusele hiljemalt tuleva aasta märtsis. Eesti keele murdekeelee ja paikkonna kultuuri õppe kord ja tingimused määratakse valitsuse määrusega ning ka see eelnõu on Vabariigi Valitsuses ettevalmistamisel.

4. Toetusmeetmed murdekeele õpetamiseks. Lisaks on Haridus- ja Teadusministeerium ette valmistamas murdekeelee õpetuse tõhustamiseks toetusmeetmet, millega haridusasutustele tagada täiendav toetus murdekeele õppe läbiviimiseks - palgalisa ning õpilase põhine toetus õppevara ja kultuuriõppeks. Toetusmeetme regulatsioon on samuti väljatöötamisel ning Haridus- ja Teadusministeerium soovib, et murdekeelee õppeks saaks selle meetme kaudu toetust taotleda juba 2026. aasta alguses. Seni saab taotleda toetust riigilt pärimuskultuuri-ruumide ning keeleõppe toetusmeetmetest, et ületada põlvkondadevahelist keelekatkestust.

5. Tegevuskava murdekeele toetuseks. Haridus- ja Teadusministeeriumil on valminud murdekeele toetuseks tegevuskava mustand, mille eesmärk on kaitsta murdekeele eeskätt toetavate tegevuste kaudu, tagada eestvedajate järelkasv ja kogukondade huvi

¹ <https://pohiseadus.ee/sisu/3475>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/115102025003>

murdekeelt edasi kanda. Tegevuskavasse koondatakse eri ministeeriumite tegevused ning moodustatakse komisjon, kes tegevuskava täitmise eest vastutab. Murdekeelte elujõu tagamiseks koondatakse meetmeid ja tegevusi, mida juhitakse ministeeriumite üleselt. Täna panustavad sellesse läbi haridust toetavate tegevuste Haridus- ja Teaduministeerium, Kultuuriministeerium kultuuriruumi programmide kaudu ning Regionaal- ja Põllumajandusministeerium erinevate regionaalprogrammide kaudu. Üheks tegevuskavaks koondades tekib riigil terviklikum ülevaade nii pakutavast toest kui vajadustest.

Komisjonis toimunud arutelud on kajastatud kultuurikomisjoni 17. juuni ja 14. oktoobri protokollides.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liina Kersna
esimees

Teadmiseks: Rahvaalgatus.ee